

Parmelia Pokornyí rokonsági köre és leszármazása. The relationship and descendance of Parmelia Pokornyí.

Irta: } Gyelnik V. (Budapest.)
By: }

Alábbi dolgozatom anyaga a Magyar Nemzeti Múzeum Növényzeti Osztályának (Budapest) herbáriumában található meg főképpen. Csak néhány adat származik Dr. SZATALA Ö. (Budapest) herbáriumából; ezt az illető helyen feltüntettem.

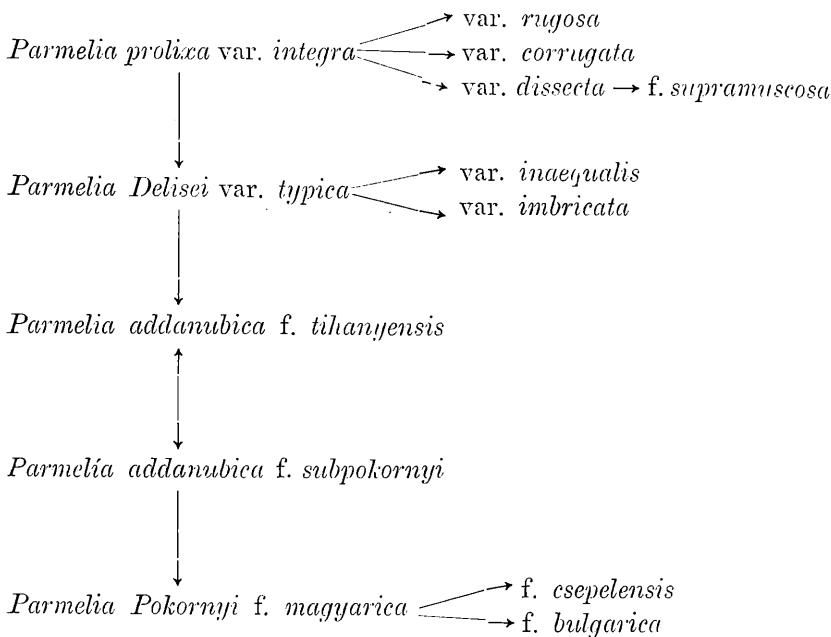
A *Parmelia addanubica* és a *Parm. Pokornyí* magyarországi elterjedéséből világosan látható, hogy a *Parmelia Delisei* és *Parmelia Pokornyí* közötti átmeneti alak (*Parmelia addanubica*) az Ösmátra (balatoni bazalthegyek, Bakony, Meleghegység, Dunazughegység, Mátra, Bükk, Tokaji hegység vonulata) területén fordul elő és valószínűleg már tipikus kifejlődésben innen vándorolt a *Parmelia Pokornyí* a Nagyalföldre. Megvan még a *Parmelia addanubica* a Fertő-tó környékén a szilikátos kőzetekből állóombokon és valószínűleg innen vándorolt le a Kisalföldre és a Bécis-medencébe. Valószínűleg van a *Parmelia Pokornyí* vándorlásának még néhány gócpontja (cseppet sem valószínű, hogy Bulgáriában a Sipka-szorosban talált példányok az Ösmátrából vándoroltak volna le), ez azonban addig nem dönthető el, míg a *Parmelia Pokornyí*nak több (különösen Magyarországon kívüli) lelőhelye nem lesz ismeretes.

The material of my following study is to be found especially in the herbarium of the Botanical Department of the Hungarian National Museum (Budapest), but only a few data are from Dr. Ö. Szatala's herbarium, which I quote everywhere on the respective places.

The Hungarian distribution of *Parmelia addanubica* and *Parmelia Pokornyí* shows that the transitoric form (*Parmelia addanubica*) between *Parmelia Delisei* and *Parmelia Pokornyí* occurs in the „Ösmátra“ (The Balaton Basalt mountains, Bakony mountains, Meleg mountains, Danube Angle mountains, Mátra-, Bükk-, Tokaj mountains) and probably it had wandered from here already in typical development into the Hungarian Great Plain. *Parmelia addanubica* also occurs in the surrounding of the Lake of Fertő on silicate rockhills and probably it distributed from here into the Little Hungarian Plain and into the Vienna Basin. It is possible that *Parmelia Pokornyí* has still some startingpoints of distribution (it is not at all probably that the specimen found in

the Narrow of Sipka (Bulgaria) had wandered down from the (Osmátra), but that cannot be decided until more (especially extra-Hungarian) stations of *Parmelia Pokornyi* will be known.

Tabula affinitatis probabilis.

Clavis.

1. Medulla KC —.
2. Lobi adventivi desunt.
 3. Thallus superne plus minusve levis.
P. prolifica v. integra GYEL.
 3. Thallus superne papillosus vel rugoso-papillosus.
 4. Thallus superne irregulariter papillosus et non rugosus.
P. prolifica v. corrugata (KERNST.) DT. et S.
 4. Thallus superne inaequaliter rugoso-papillosus:
P. prolifica v. rugosa GYEL.
2. Lobi adventivi adsunt, numerosi, imbricati.
 3. Saxicola.
P. prolifica v. dissecta HILITZ.
 3. Muscicola.
P. prolifica f. supramuscosa GYEL.
1. Medulla KC + rosea vel rubra.
 2. Thallus saltem pro parte foliaceus.

3. Thallus omnino foliaceus.
 4. Lobi adventivi desunt.
 5. Thallus superne levis.
P. Delisei v. typica GYEL.
5. Thallus superne rugoso-papillosus.
P. Delisei v. inaequalis GYEL.
4. Lobi adventivi adsunt, numerosi, imbricati.
P. Delisei v. imbricata GYEL.
3. Thallus partim foliaceus, partim fruticosus.
 4. Lobi primarii foliacei, lobi adventivi plus minusve cylindrici, fruticosi.
P. addanubica f. tihanyensis GYEL.
4. Lobi primarii partim foliacei, partim plus minusve cylindrici, fruticosi, lobi adventivi desunt vel adsunt et plus minusve cylindrici, fruticosi.
P. addanubica f. subpokorny GYEL.
- 2 Thallus omnino fruticosus, lobis plus minusve cylindricis.
 3. Thallus superne plus minusve levis, ramis plus minusve dichotomiter ramosis, versus apices non acuminatis, circ. 2—4(—5) cm longis, circ. 1—2 mm latis, rami adventivi squamiformes desunt.
P. Pokorny f. magyarica GYEL.
3. Thallus alius.
 4. Thallus valde lacunoso-rugosus, ramis circ. 1(—2) cm longis, 3—4(—5) mm latis, rami adventivi squamiformes desunt.
P. Pokorny f. csepelensis GYEL.
4. Thallus superne plus minusve levis, ramis circ. 2.5—3.5 cm longis, 1—2 mm latis, versus apices saepe acuminatis, ad margines ramorum ramulis numerosis squamiformibus munitus.
P. Pokorny f. bulgarica GYEL.

Pars systematica.

Parmelia prolixa (ACH.) RÖHL. — ZAHLBR. Cat. Lich. Univ. VI. 1930. p. 103.

var. **integra** GYELNIK n. var. *Diagn.* Thallus substrato adhaerens, lobis primariis plus-minusve rotundatis, integris vel plus minus crispatis, plus-minusve contiguis, lobi adventivi desunt. Thallus superne plus-minusve levis. Isidia, papillae, soredia desunt. Medulla alba, K—, C—, KC—. Forma typica.

Distr. geogr. Hungarica. Com. Hunyad. Ad saxa schistacea sub m. D. Gruserita pr. pag. Kudzsir, alt. ca. 310 m. s. m. (FÓRISS, sub *Parm. prolixa*, Spec. orig. no. 1562); ad lapidem andes. in m. „Aranyi hegység“ ca. 250 m. s. m. (FÓRISS, sub *Parm. prolixa*, no. 3145).

var. **corrugata** (KERNST) DT. et S. SYN. *Parmelia proliza* var. *corrugata* DT. et S. D. Flecht. Tirol. 1902. p. 137; ZAHLBR. Cat. Lich. Univ. VI. 1930. p. 105; *Imbricaria proliza* f. *corrugata* KERNST. in Verhandl. zool.-bot. Ges. Wien, vol. XLVI. 1896. p. 281.

Diagn. Thallus substrato adhaerens, lobis primariis plus-minusve rotundatis, integris vel plus-minusve crispatis, plus-minusve contiguus; lobi adventivi desunt. Thallus superne dense irregulariter papillosus, non rugosus. Soredia isidiaque desunt. Medulla alba, K—, C—, KC—.

Distr. geogr. Hungaria. Com. Zala. Ad saxa basaltica m. Badaacsony, ca. 380 m. (TIMKÓ, sub *Parm. proliza*, no. 4183).

var. **rugosa** GYELNIK n. var. *Diagn.* Thallus substrato adhaerens, lobis primariis plus-minusve rotundatis, integris vel plus-minusve crispatis, plus-minusve contiguus, lobi adventivi desunt. Thallus superne inaequaliter rugoso-papillosus. Isidia sorediaque desunt. Medulla alba, K—, C—, KC—.

Distr. geogr. Hungaria. Com. Nógrád. Szécsény, Váradivölgy (HAYNALD, sub *Parm. proliza*); Caucasus. In rupe granitica ad Mamisson (ЛОЖКА, It. Cauc. n. 259 pr. p. sub *Parm. proliza*. Spec. orig.); In rupe arenacea prope balneas Jalta in peninsula Taurica (ЛОЖКА, It. cauc. n. 90.).

var. **dissecta** HILITZ. SYN. *Parmelia proliza* f. *dissecta* HILITZ. in Annal. Mycolog. vol. XXII. 1924. p. 224.

Exs. Parmelia proliza Fl. Hung. exs. no. 19.

Diagn. Thallus substrato adhaerens, lobis primariis plus-minusve rotundatis, integris vel plus-minusve crispatis, plus-minusve contiguus, nonnunquam deficientibus, sed lobis adventivis praesentibus, numerosis, imbricatis. Thallus superne plus-minusve levis. Isidia, papillae, soredia desunt. Medulla alba, K—, C—, KC—.

Distr. geogr. Hungaria. Com. Pest. Ad saxa aren. m. Nagykevély prope Pomáz, alt. ca. 480 m. s. m. (TIMKÓ sub *Parm. proliza*); Budapest, in lapidosis siliceis montis „Vadaskert“, ca. 350 m. (TIMKÓ, sub *Parm. proliza* in Fl. Hung. exs. no. 19.); Ad rup. in valle „Staravodsky p.“ prope Izbég, alt. ca. 250 m. (SZATALA, e. herb. Szatala); Com. Fejér. Ad saxa granit. m. Meleghegy pr. Nadap, alt. ca. 352 m. s. m. (TIMKÓ, sub *Parm. proliza*); Com. Zala, ad saxa basalt. m. Szentgyörgyhegy, iuxta Kisapáti ca. 400 m. s. m. (TIMKÓ, sub *Parm. proliza*, no. 4278); ad saxa basalt. m. Badaacsony, ca. 400 m. s. m. (TIMKÓ, sub *Parm. proliza* var. *perrug.* no. 4146 et 41665); Com. Ung. ad lapidem trachyticum pr. pag. Németvágás, alt. ca. 200 m. (SZATALA, e. herb. Szatala); Com. Beszterce-Naszód, ad Solymos (HAYNALD, sub *Parm. proliza*).

f. **supramuscosa** GYELNIK n. f. *DIAGN.* Forma oecologica muscicola. Lobi primarii thalli longiores ut in var. *dissecta* HILITZ., imbricati, ad margines valde crispatis. Lobi secundarii (adventivi)

minuti, numerosi, imbricati. Thallus superne levis vel hic-illie minus rugosus. Isidia, papillae, soredia desunt. Medulla alba, K—, C—, KC—.

Distr. geogr. Hungaria. Com. Pest. Ad saxa aren. m. Nagykevély, pr. Pomáz ca. 480 m. s. m. (TIMKÓ, sub *Parm. prolixa*, spec. orig.)

Parmelia Delisei (DUBY) NYL. — ZAHLBR. Cat. Lich. Univ. VI. 1930. p. 81.

var. **typica** GYELNIK n. var.

Exs. *Parmelia prolixa*, MERESCHKOVSKY Lich. Ross. exs. no. 4; LOJKA Lich. regn. Hung. exs. no. 119; *Imbricaria prolixa* ANZI Lich. Ital. super. no. 116.

Diagn. Thallus substrato adhaerens, lobis primariis plus-minus contiguus, lobi adventivi desunt. Thallus superne plus-minusve levis. Isidia sorediaque desunt. Medulla alba, K—, C—, KC+ rubescens.

Distr. geogr. Hungaria. Com. Esztergom. In lapidosis toph. trachyticis m. Keserűhegy: „Vadállókövek“, iuxta Dömös, ca. 400 m. s. m. (TIMKÓ, sub *Parm. prolixa*). Com. Pest. Supra saxa siliceo-argillacea, Lipótmező prope Budapest, (LOJKA, Lich. Regn. Hung. exs. no. 119, sub *Parm. prolixa*). Com. Fejér. Ad saxa quarcitica m. Tatárhegy, pr. Igar-puszta, ca. 150 m. s. m. (TIMKÓ, sub *Parm. prolixa*, no. 4624. Spec. orig.); Italia. Ad rupes graniticas a planitie Longobardica usque ad regionem nivosa, (ANZI, Lich. Ital. super. no. 116, sub *Imbricaria prolixa*). Serbia. In saxis ad montem Zvečan prope Mitrovica, 600 m. s. m. (ANDRASOVSKY, sub *Parm. prolixa*). Turcia, Stambul, insula Antigoni (SELINKA, sub *Parm. Delisei*, no. 2.). Krim: Ad saxa durioda in valle Salgir prope Simpheropolim, (MERESCHKOVSKY, Lich. Ross. exs. no. 4. pr. sub *Parm. prolixa*); ad Livadskaja Sloboda prope Jalta, (MERESCHKOVSKY, Lich. Ross. exs. no. 4. pr. p. sub *Parm. prolixa*) Caucasus: In rupe gneissacea in Terskol (LOJKA, It. Cauc. n. 379, sub *Parm. prolixa*).

var. **inaequalis** GYELNIK n. var. Diagn. Thallus substrato adhaerens, lobis primariis plus-minusve rotundatis, integris vel plus-minusve crispatis, plus-minusve contiguus, lobi adventivi desunt. Thallus superne irregulariter rugoso-papillosus. Isidia sorediaque desunt. Medulla alba K—, C—, KC+ rubescens.

Distr. geogr. Hungaria. Com. Szepes. Mahálfalu, in schist. Werfen. (GRESCHIK, sub *Parm. prolixa*). Com. Zólyom. Besztercebánya, (MÁRKUS, sub *Imbricaria olivacea*, saxic.). Com. Heves: in sax. trach. m. Sárhegy ad Gyöngyös, ca. 300 m. s. m. (KÜMMERLE et TIMKÓ, sub *Parm. prolixa*). Com. Esztergom. Ad saxa toph. trach. m. „Keserűhegy“ pr. Dömös ca. 600 m. s. m. (TIMKÓ, sub *Parm. prolixa* var. *perrugata*. Spec. orig.); ad saxa

toph. andes. m. Dobogókő, ca. 700 m. s. m. (KÜMMERLE et TIMKÓ, sub *Parm. proluxa*). Caucasus. In rupe gneissacea in Terskol (LOJKA, It. Cauc. no. 376, sub *Parm. proluxa*).

var. **imbricata** GYELNIK n. var. *Diagn.* Thallus substrato adhaerens, lobis primariis plus-minusve rotundatis, integris vel plus-minusve crispatis, plus-minusve contiguis, saepe deficientibus, lobi adventivi adsunt, numerosi, imbricati, minores. Thallus superne plus-minusve levis. Isidia sorediaque desunt. Medulla alba, K—, C—, KC+ rubescens.

Distr. geogr. Hungaria. Com. Pozsony, Pozsony, auf Granit häufig (BÄUMLER, sub *Parm. proluxa*). Com. Pest: in toph. andes. m. Kőhegy ad Pomáz, ca. 280 m. s. m. (TIMKÓ, sub *Parm. proluxa*); Budapest: in calc.-subsilic. m. Táborhegy ca. 200 m. s. m. (TIMKÓ, sub *Parm. proluxa*, no. 47); in sax. trach. m. Várhegy ad Visegrád, ca. 180 m. s. m. (TIMKÓ, sub *Parm. proluxa*); ad saxam trachyticam in silvis „Bukmirovac“ supra Izbég, alt. ca. 250 m. (SZATALA, e herb. Szatala). Com. Ung: ad rup. trachyticam in monte „Skala“ prope Józsa, alt. ca. 770 m. (SZATALA, e herb. Szatala); Ungvár (HAZSLINSZKY, sub *Imbric. olivac.*, *saxic.*). Bohemia Auf Gneissblöcken, Znaim in Mähren, Granitztal (OBÓRNY, sub *Parm. proluxa*). Suecia, Vg. Varnhem, Himmelskanan (VRANG, sub *Parm. proluxa*). Krim. In rupe aren. prope balneas Jalta (LOJKA, It. Cauc. n. 91. sub *Parm. proluxa*).

Parmelia addanubica GYELNIK (n. sp. intermedia).

Diagn. Est planta intermedia inter *Parmeliam Pokornyi* et *Parmeliam Delisei*. Laciniae partim foliaceae ut in *Parmelia Delisei*, partim fruticosae ut in *Parmelia Pokornyi*.

f. **tihanyensis** GYELNIK n. f. *Diagn.* Thallus lobis primariis foliaceis, plus-minusve rotundatis, plus-minusve crispatis, contiguis vel minus imbricatis, lobis adventivis plus-minusve cylindricis, fruticosis, ramosis, erectis. Thallus superne plus-minusve levis. Isidia sorediaque desunt. Medulla alba, K—, C—, K+ rosea vel rubescens. Habitus loborum primariorum est ei *Parmeliae Delisei* var. *typicae* similis, habitus loborum secundariorum (adventiv.) autem est *Parmelice Pokornyi*. Forma intermedia inter *Parmeliam Delisei* et *Parmeliam Pokornyi*, sed propius accedit ad *Parmeliam Delisei*.

Distr. geogr. Hungaria. Com. Zala. Ad saxa toph. basaltica m. „Apáthi hegyalja“ pr. Tihany ca. 160 m. s. m. (TIMKÓ, sub *Parm. proluxa*. Spec. orig. no. 4099).

f. **subpokornyi** GYELNIK n. f. *Exs. Parmelia proluxa* var. *Pokornyi* ZAHLBR. Lich. rar. exs. no. 35. p. p.

Diagn. Thallus lobis primariis partim foliaceis, plus-minusve rotundatis, plus-minusve crispatis, contiguis vel minus imbricatis, partim fruticosis, ramosis, plus-minusve cylindricis, erectis, lobis adventivis fruticosis, plus-minusve cylindricis, ramosis, erectis.

Thallus plus-minusve levis. Isidia sorediaque desunt. Medulla alba, K—, C—, KC+ rosea vel nonnunquam rubescens. Habitus *Parmeliae Pokornyi* sed lobi primarii partim foliacei. Forma intermedia inter *Parmeliam Delisei* et *Parmeliam Pokornyi* sed propius accedit ad *Parmeliam Pokornyi*.

Distr. geogr. Hungaria. Comit. Moson. Hackelsberg prope Nyulas (Gois) (BAUMGARTNER sub no. 35 *Parm. proliza* v. *Pokornyi* in ZAHLBR. Lich rar. exs. pr. p.). Com. Zemplén, inter lapides trach. sub Némahegy, pr. opp. Sátoraljaujhely, ca. 100 m. s. m. (FÓRISS, sub *Parm. proliza* v. *Pokornyi*, no. 4413). Com. Pest: in lapidosis calc. m. „Csiki hegyek“, iuxta Budaörs, ca. 270 m. (TIMKÓ, sub *Parm. proliza* v. *Pokornyi*); in m. Monalovác pr. Budakaláz ca. 270 m. s. m. (TIMKÓ, sub *Parm. proliza* v. *Pokornyi*, no. 90.). Com. Fejér in lapidos. graniticis m. Meleghegy ad Nadap alt. 352 m. s. m. (TIMKÓ sub *Parm. proliza* v. *Pokornyi*, spec. orig.).

Parmelia Pokornyi (KOERB.) SZAT. in Magy. Bot. Lap. XXIV. 1925. p. 67; *Imbricaria Pokornyi* KOERB. apud POKORNY in Verhandl. zool.-bot. Ges. Wien. X. 1860. p. 285; *Parmelia proliza* var. *Pokornyi* ZAHLBR. in Magy. Bot. Lap. II: 1903. p. 175—79; (Cat. Lich. Univ. VI. 1930. p. 107.

f. **magyarica** GYELNIK n. f. Exs. *Parmelia proliza* var. *Pokornyi*, Krypt. exs. no. 1248 et b., Fl. Hung. exs. no. 20, ZAHLBR. Lich. rar. exs. no. 35 p. p.

Diagn. Thallus omnino fruticosus, ramis plus-minusve cylindricis, subdichotomiter ramosis, plus-minusve levibus, linearibus, (versus apices non latioribus neque acuminatis), circ. 2—4/—5 cm longis, circ. 1—2 mm latis, lobuli adventivi squamiformes desunt. Isidia sorediaque desunt. Medulla alba, K—, C—, KC+ rosea. Forma typica.

Distr. geogr. Com. Pest. In arenosis „Nagysivány“ ad Keeskemét, ca. 125 m. s. m. (TIMKÓ, sub *Parm. proliza* var. *Pokornyi*); Kamara-erdő pr. Budaörs, (SIMKOVICS, sub *P. p. v. P.*); in arenosis ad pagum Szilágyi-telep, (KÜMMERLE et SZURÁK, sub *P. p. v. P.*); supra sabulum pr. pag. Monor, (TOMEK, sub *P. p. v. P.* in Krypt. exs. no. 1248 b.); Budaörs, in locis argillaceis graminaceis prope Rossberg, ca. 280 m. s. m. (TIMKÓ, sub *P. p. v. P.* in Fl. Hung. exs. no. 20.); in aren. „Monostori erdő“ ad Keeskemét, ca. 120 m. s. m. (TIMKÓ, sub *P. p. v. P.*); ad terram in monte „Kiskikhegy“ pr. Izbég, alt. ca. 180 m. s. m. (SZATALA, e herb. Szatala); in arenosis prope pag. Alsóhernád, alt. ca. 130 m. s. m. (SZATALA, e herb. Szatala); in arenosis pr. pag. Örkény, alt. ca. 130 m. s. m. (SZATALA, e herb. Szatala); ad terram arenosam in silvis „Nagy Nyír“ pr. Keeskemét, alt. ca. 120 m. s. m. (SZATALA, e herb. Szatala); ad terr. arenaceam pr. pag. Vácbottyán, alt. ca. 200—230 m. s. m. (SZATALA, e herb. Szatala); in arenosis „Szikra erdő“ pr. Alpár, ca. 105 m. s. m. (TIMKÓ, seb *P. p. v. P.*); in are-

nosis ad Örkény ca. 125 m. (TIMKÓ, sub *P. p. v. P.*); in arenosis pr. Sződ, (JAVORKA et TIMKÓ, sub *P. p. v. P.*); in arenosis praedii Bugac ad Kecskemét, ca. 110 m. (TIMKÓ sub *P. p. v. P.*); in aren. m. Silberberg ad Borosjenő, ca. 400 m. s. m. (TIMKÓ sub *P. p. v. P.*); in aren. ad Alsódabas: Nándorház, ca. 100 m. (TIMKÓ, sub *P. p. v. P.*, spec. orig. no. 2908); ad terram lapidosam argillaceam montium „Csiki hegyek“ pr. pag. Budaörs, alt. ca. 280 m. s. m. (TIMKÓ, sub *P. p. v. P.*); in aren. ad Pótharaszti ad Monor, (MOESZ, sub *P. p. v. P.*); in aren. ad Káposztásmegyér, 100 m. (TIMKÓ, sub *P. p. v. P.*), in aren. Ágasegyházi erdő pr. Izsák ca. 125 m. s. m. (TIMKÓ sub *P. p. v. P.* no. 426); in arenosis ad Ecsér (TIMKÓ, sub *P. p. v. P.* no. 2572); in aren. ad Sükösd (MOESZ et TIMKÓ, sub *P. p. v. P.* no. 219). Com. Fehér: in lapid. calc. in monte inter pagos Csóka et Csákberény, ca. 350 m. (TIMKÓ, sub *P. p. v. P.* no. 4728).

Moravia: In collibus siccis ad Znaim in Mähren (OBÓRNY, sub *P. p. v. P.*); ad terram graniticam arenosam prope pag. Dravlov supra flum. Jihlavka, ca. 200 m. (SUZA, sub *P. p. v. P.*). Austria inferior. In locis graminosis in declivibus montis „Spitzerberg“ prope Hainburg, solo calcareo, 250 m (BAUMGARTNER, sub *P. p. v. P.* in Krypt. exs. no. 1248); Hundsheimer Berg prope Hainburg. (BAUMGARTNER, sub *P. p. v. P.* in ZAHLBR. Lich. rar. exs. n. 35. p. p.). Bulgaria. In pratis iuxta Samokov, alt. ca. 935 m. s. m. (SZATALA, e herb. Szatala).

f. **csepelensis** GYEL. SYN. *Parmelia Pokornyi* f. *csepelensis* GYEL. in Magy. Bot. Lap. 1930. p. 29.

Diagn. Thallus valde lacunoso-rugosus, ramis circ. 1(—2) cm. longis, 3—4(—5) mm latis. In ceteris ut in *Parmelia Pokornyi* f. *magyarica*. Isidia sorediaque desunt. Medulla alba, K—, C—, KC+ rosea.

Distr. geogr. Hungaria. Com. Pest. In arenosis ad Csepel: Felsőbuckák, (MOESZ, sub *Parm. proluxa* var. *Pokornyi*. Spec. orig.).

f. **bulgarica** GYELNIK n. f. *Diagn.* Rami thalli ad apices saepe acuminati. Thallus ad marginem lobulis adventivis, numerosis, squamiformibus obductus. In ceteris ut in *Parmelia Pokornyi* f. *magyarica*. Soredia isidiaque desunt. Medulla alba, K—, C—, KC+ rosea.

Distr. geogr. Bulgaria. Supra terram in jugo Sipka prope pagum Sipka, alt. ca. 1200 m. (SZATALA, e herb. Szatala. Spec. orig. in hb. SZATALA, et Mus. Budapest).